

[Faint handwritten text on a small label on the spine]

Sammelbd

Quint. 1. Teil

13 Alph. 13 beginn

I. N. S. S. T. A.

DE

TEMPLO
SALOMONÆO,
QUANDO, UBI, A QUO, EX
QUIBUS ET QUOMODO EX-
STRUCTUM FUERIT,

DISPUTATIO PRIMA

EXHIBES QUANDO,

*Quam*Amplissimæ Sepectatissimæque FACULTATIS PHILO-
SOPHICAE JENENSIS PERMISSU,*Publicæ placidæq; Eruditorum ἐξέτασθ submittit*

PRÆSES

M. MICHAEL CHRISTIA-
NVS LVDOVICI

Tröbnic.

RESPONDENTE

JEREMIA BINDERO VINARIENS',

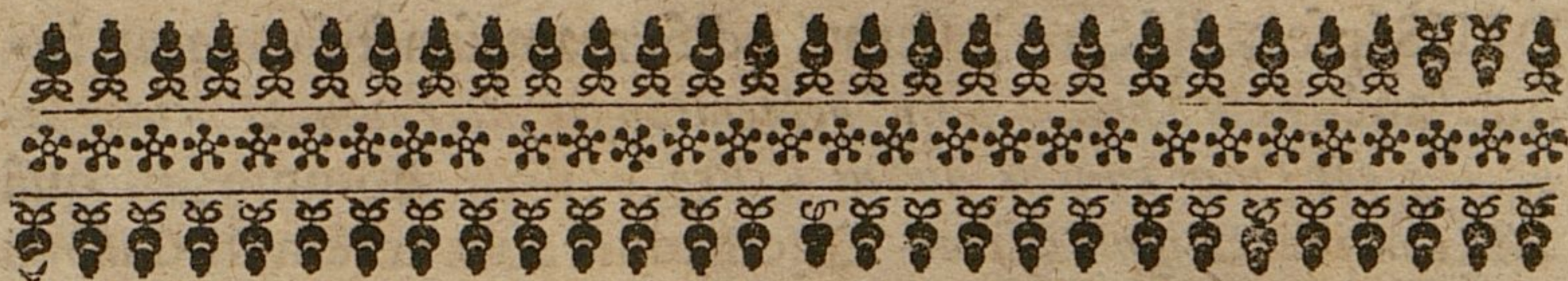
ad diem Januarii,

M DC LIX.

H. L. Q. S.

 Typis SAMUELIS KREBSII.

I. N. J.

Non jam ad *Herculis*, quem *πολυλάνητον*
Ethnicorum *ἔθνη* etiam *Herodem* vocat,
βέζυγον, *Lindi Rhodani* positum, maledictis
migrabimus & execrationibus, nolumus con-
vivia ipsi jactare; neque ad ipsum ipsius quo-
que oraculi jussu. Nolumus ad obscenam
Priapi ædem, quâ in nova nupta super phallum istius colloca-
batur. Quod *Hermionis* aulam, sacra *IRMENSUEL* lustrabimus?
Quid juvabit ascendere *Eresbergum*? Quid *Hartesburgum*, ut
fœdissimum fœdissimi *KRODO* delubrum inspiciamus? Neque
VIZLIPUZLI & *TETZRATHLIPUKA* Americanorum, neque *RADI-*
CISTI, *Obotritorum*, nunc *Magnopolensium*: neque *SVANTOVITO-*
NISL, *ZVVANTABISTI*, benevoli, neque *Bobu* vel *ZERNEBOCK*, no-
civi *Vandalorum*: neque *FLYNS*, *Lusatiorum*: neque *SIVVAE*,
Prolaborum: neque *TRIPHAT*, *Brandeburgensium*, neque alius
aliorum quorundam numinis ædes & profana fana nunc in-
gredi, monstrosamque illam Ethnicæ religionis felicitatem
contemplari placet. Videat qui vult de hisce & hujus furfuris
aliis, *Orationes Stelieuticas Gregor. Nazianz. Chron. Münsteri. Al-*
bert Krantz. Lactant. lib. 1. instit. cap. 21. Dresserum isag. hist. mill. 3.
p. 207. Historische Erquickstunden part. IV. p. 133. & seqq.
Lauremberg. acerr. Philol. cent. IV. hist. 21. 22. p. 698. seq. item Alard.
comm. in argon. Flac. p. 147. Nos migrabimus ad civitatem *Do-*
mini Virtutum Psalm 47. non quidem, ut *Papæi*, sub opinione
cultûs alicujus aut meriti, ne in limine statim, quod quon-
dam *Bernhardus, spiritualis fragrantie scriptor*, monacho cuidam,
eodem, quo nos fert animus, peregrinationem suscepturo,
nobis quis objiciat: non terrenam, sed cœlestem *Hierosolymanam*
requirere propositum esto, & hanc quidem non pedibus proficiscendo,
sed affectibus proficiscendo; Sed ut videamus ibi domum, quam

DEUS ipse ædificare jussit, ædificatam sanctificaverat, in-
 que sanctificatâ nomen suum posuerat in sempiternum, & oculos suos
 atq; cor suum cunctis diebus 1. Reg. 9. illam domum, in quâ
 DEI caminus & ignis Esa. 21. Quemadmodum autem in Galliam
 abiturus *Heinricus Vanderburgius*, cum informaretur à *Jacobô*
Cruciô, quomodo in itinere gerere sese deberet, hoc inter alia
 quoque monitum ferebat: *Vide, audi, judica, & iterum: Volo te*
rogare, inquirere, præcontari; importunum esse, modestèq; curiosum.
ut non nisi teipsum nihil reportes, sed aliqua ab auribus, aliqua ab ocu-
lis, Vid. Cruc. lib. 2. ep. 1. p. 145. Ita & nobis dictum putabimus.
 Non videbimus solùm, sed audiemus quoque. Aliqua ab au-
 ribus reportabimus, aliqua ab oculis. Non solùm ex quibus
 & quomodo, verùm etiam quando, ubi & à quo templum Hi-
 erosolymitanum exstructum fuerit, dispiciemus. Proinde de
 tempore primùm, quando illud exstructum fuerit, postea de locò, de
 inde de autore vel causâ efficiente, porro de materiâ & tandem de fi-
 gurâ quoque istius agemus. Si autem prolixius non nihil, præpri-
 mis in hâc primâ disputatione, & iis quidem, quæ huc non
 necessariò, vel minore saltim numerò adducere potuisse vide-
 bimur, rogamus ut B. L. nobis condonet, & causam hujus au-
 diat. Nolumus omnes delectare & juvare, quia neque omnes
 volunt, neque nos id possumus. Volumus aliquos, & unò qui-
 dem in pluribus. Istos volumus, quos non heri demum aut
 nudius tertius honorare, audire, sequi jussit Divina Majestas.
 His si satisfecimus, satis haut dubiè fecimus, si tamen & Tibi,
 gratulabimur piam istam mentem, nobisque felicitatem.

ESTO ERGO

§. I.

Tempus, quò sapientissimus ille totius mundi Rex,
Salomon, pulcherrimum dilectissimi Parentis sui, *Da-*
vidis, testamentum de exstruendâ Nomini Domini
 domo exequi cœpit, in 1. Reg. VI. v. 1. & 2. it. II. Paralip. III. v. 2.
 significatur, quod videlicet fuerit *annus quadringesimus & octo-*
gesimus egressionis filiorum Israel de terrâ Ægypti, mensis secun-
dus, Sif, dies secundus, annus regiminis vel imperii Salomonis quar-
tus.

cus. Quotus hic fuerit annus à conditō Mundō, non adeo clarum est atque perspicuum. Variant autorum sententiæ, nec in celebres quidem.

§. II.

Philo, vir, Eusebii iudicio, sensibus amplius & scripturarum contemplationibus altus atque sublimis, in tabulâ, darinnen die Jahr von Anfang der Welt kurz verfasst sind/ prout ipsa inserta est Chronico Carion p. 78. ponit annum 2933. Cum eô faciunt Megalander noster Lutherus in chronologiâ Bibl. annexâ, Melancton & Peucerus in complementô Chron. Car. Mathematici Viennenses in tabul. Chron. annô 1571. editâ cit. Alstedio in thes. Chronol. p. 339. Canones Prutenici p. 141 f. b. in catalogo rerum memorabilium quarundam. Calvisius in isag. Chronol. c. 37. 155. & 248. Dresserus in Isag. histor. millen. 2. & 3. à pag. 45. ad 156. Bucholzerus in indice Chronol. pag. 16. & Alstedius c. l. pag. 10. 14. 33. & aliis in locis, neque inter hos discrepantia, nisi quod Lutheri & Bucholzeri numerus reliquorum unitate suprâ, Alstedii vero unitate infra est, de quô sub calcem in genere aliquid monebimus. Josephus autem in pedissequâ suâ V. T. ut aliqui adpellitant, h. e. libris antiquit. Judaicarum, np. l. VIII c. 2. p. m. 110. devortium facit, dum l. c. hæc habet verba: Exorsus est Salomon fabricam hanc, sc. tetapli, de quô πῆος παρὸν, annis 610. duobus, postquam Isriëlita ex Ægypto excefferant: mille & viginti annis post Abrahami ex Mesopotamenâ regione in Chananeam migrationem, post diluvium verò annis 1440. Quod si ab Adamò creato usq; ad templi adificationem, temporum ratio subducatur, comperientur anni 3102. In suam Josephum sententiam qq. citat Polydorus Virgilius lib. 3. de rer. Inventor. p. m. 206. Vicissim aliter sentit Pareus, dum in curriculo IV. Synopseos Chronol. alteri ejus orationi Chronologica annexa ponit annum 3003. Ex his quæ sit sententia amplectenda, ne pro Junone umbra accipiatur, nisi qui calculum ipse sumat & juxta Scripturæ indicinam eum ponat, quemque tandem elicit numerum, cum reliquis conferat, dicere ac definire non potest. Hoc itaque monstraturi monstrantem nobis viam sequemur hanc rationem, ostendentes ex scripturâ (1.) tempus servitutis Ægyptiacæ, quia ab illô placet scripturæ nume-

rare tempus, quò inchoata est structura templi, (quò vero non potius à creatione mundi, aliorum promunt scrutinia, unde isti super sedemus) (2.) quò ea cœperit annò Mundi, ex eadem producemus. Hisce enim erutis si addentur illi, qui præterea præter lapsi sunt, antequam templum ædificaretur, habebimus, quod volumus.

§ III.

Duabus autem vicibus & geminis in locis Scriptura ipsiusdem, sc. Ægyptiacæ servitutis, quamdiu duraverit, mentionem facit, sc. Gen. XV. v. 13 antequam inciperet, & Exod. XII. v. 40. postquam desineret. Ibi ab Abrahamum de eâ ita DEUS: *Scito prænosces, quod peregrinum futurum sit semen tuum in terrâ non suâ, & subjicient eos servituti & affligent quadringentis annis.* Hic autem dicitur: *Habitatio filiorum Israël, qua manserunt in Ægypto, fuit quadringentorum triginta annorum. Quibus expletis eadem diem egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti.* Pugnare autem hæc videntur, quia numerus posterior major est priori 30. integris annis. Sequuntur tamen uti meritò quidem, *Philo c. l. Melancton & Peucerus ibidem, & alii,* quos quidem tenera nostra vidit ætas. Verùm B. Lutherus videtur cohibere assensum, dum in *Chronol. cit.* uti ipsius fertur, circa A. M. 2314. inquit: *Alhier heben sich an die Jahr der Dienstbarkeit des Volktes Israel in Ægypten/ welche/ wie etliche dafür halten/ gewehret hat 144. Jahr.* Neque excusant ipsum verba, quasi non ita senserit, sed aliorum saltim opinionem recensuerit, *wie etliche dafür halten/ quia & sua utique ea facit, nusquam in antecedentibus mentionem eorundem faciendo, cum tamen aliorum faciat, quæ annotare tanti fortè non intererat.* Duplex proinde hic conciliatio adhibenda, altera scripturæ & scripturæ, altera verò *Lutheri & scripturæ,* quæ speciem sibi invicem contradicentium.

§ IV.

Eam factam putant nonnulli, si dicant, latere in alterò adductorum locorum sphalma numerorum, ut vel in loco Gen. triginta anni omitti, vel in alterò illo Exod. non habito ad vaticinium de duratione illius servitutis respectu, adjecti fuerint.

Verùm

Verùm nondum facta est. Veste B. Gerbaro comment. in Gen. in
loc. cit. p. m. 338. omnes sanè Codices Hebræi, Onkelos, LXX:
Interpretes, & Stephanus quoque σεφωίτης Act. 7. v. 6. | quasi
unò ore quadringentos solùm recensent annos: Triginta
vero præter Mosen iisdem adhuc addit quoque Paulus, *Ma-
gnificus ille Christi discipulus*, uti B. Nazianz. ipsum vocat, Gal. III.
v. 17. Ista illi, hoc huic stabiliendo inservit. Aliam itaque viam
ingrediuntur Hebræi, dicentes. prætermittit in loc. Gen. triginta
illos annos, qui elapsi erant à primâ Abræ ex Ur Chaldæo-
rum (*Camirinem vocat Eusebius & Plutarchus in vitâ Alexandri
Orismada*) vocatione usque ad nativitatem Isaaci, quidpe de
quò prædictio illa Divina intelligenda. Sed intercluditur
ipsis juxta B. Gerbardum c. l. ea hoc, quod prædictio illa non
tum statim quoque & eò ipsò tempore, sed decem demum in-
tegris annis post facta. Ergò, vel nondum præterierunt omni-
no illi 30-anni, & proinde nec satis commodè in illò Exod.
adjici possunt totidem, sed, si quidem illa Scripturæ mens, di-
midiati saltim, nempe quindecim; Vel ab oraculò editò ad
exitum Israëlitarum juxta loc. Gen. 400. non possunt nume-
rari anni, sed 385. tantùm, ut quindecim ipsis demantur. Nec
tenet tamen sententia quoque, tametsi ab illâ Abræ ex Ur
Chaldæorum vocatione, quasi eodem cum ipsâ tempore vel
bienniò saltim, trienniò aut quadrienniò post facta esset præ-
dictio, ut quidem contra *Pareum in elencho utriusq; orationis
Chronologica* vult & operosè probat *Scaliger*, annorum illorum
initium sumatur, restant enim ubique adhuc aliquot anni.
Optimè iccirco conciliationem tandem institui posse autu-
mamus, si dicamus, Scripturam sacram servare hîc, uti aliàs
quoque in numerandis temporibus solet, morem suum, ut
nimirum, quod de summâ perfectioris numeri paululum excrevit,
aut infrâ est, non computet, ut *quæst. 47. in Exod.* augustissimus Pa-
ter *Augustinus* annotat. Fieri dicunt, hoc si fit, interpretes per
rotundationem. Atque ita quoque laudatissimus explicat
Gerbardus l. c. Veritatem addubitanti in *συμφιλολογίᾳ* luce
exemplorum obviabimus.

§. V.

§. IV.

Secunda conciliatio fusioem nonnihil desiderare videtur diductionem. Ostendendum etenim, unde & per quos suos *Scriptura* numeret annos, unde item suos *B. Lutherus*, unde utriusque discrepantia, & quò ea tollenda modò atque mediò. Nimirum *scriptura* juxta *Judaorum* explicationem inchoat computationem à nativitate *Isaaci*, primò videlicet *Abrahæ* femine, quò de oraculum istud editum. Hujus à nativitate ad nativitatem *Jacobi* numerat annos 60. *Sexagenarius enim erat Jacobus, quando nati sunt ei parvuli. Jacob & Esau. Gen. 25. v. 26.* hujus à nativitate ad adventum in *Ægyptum* numerat annos 130. Cum enim *Jacobus* statueretur coram rege *Pharaone*, absque illò de diebus vitæ interrogaretur, respondebat: *Centum & tringinta annorum sunt dies peregrinationis vitæ meæ Gen. c. 47. v. 9.* In *Ægypto* autem septendecim adhuc annos delicatissimò illò suò munere vitæ natura ipsum fruiscei permisit, juxta *v. 6. c. 28.* atque ita à cunis ad capulum ejus centum & quadraginta septem numerantur anni. Hujus mortem secuta est mors *Josephi* annis post 53. (*Vixit enim centum & decem annos, juxta ultima primi Bibliorum libri verba, & quidè 57. vivò parente Jacobo, triginta quatuor scilicet cum ipsò, septendecim antequam ipsi raperetur, Gen. 37. v. 1. totidemque postquam jam redditus esset, c. 47. v. 28. & viginti tres, quatuordecim in adversitate, & novem in prosperitate, juxta capp. 41. v. 46. & 45. v. 6. sine ipsò, vivò tamen & superstate;* Reliquos autem quadraginta tres, qui unà totum vitæ pausam conficiunt, illò, nimirum Parente extinctò jam & ad populum suum appositò exegit, Ergo, ut quilibet videt, totidem annis post fatò suò functus ad plures se penetravit.) A morte *Josephi* ad ortum *Mosis* numerat annos 90. hujus ab introitu ad *Israëlis* ex *Ægypto* exitum 80. juxta *Exodi cap. & vers. 7.* Hi omnes in unam collecti summam efficiunt annos 430. atque ita juxta *Judaos* numerat *Scriptura*, quam computationem quoque exosculantur *Augustinus Hipponensium Episcopus, Augustinus Torniellus in annalib. Pererius, Piscator, Toffanus alique, uti quidem citat B. Gerhard. l. c.*

§. VI.

§. VI.

Verùm B. noster *Lutherus* aliunde suam inchoat computationem, ab eò nimirum annò, quò Abraham ex Ur Chaldæorum vocatus est, uti ex *Chronol. cit.* probari posse videtur, Ibi enim circa illam Abrahæ vocationem & ætatem hæc habet: Von dieser Reise an bis auff den Außzug der Kinder Israel aus Egypten sind 430. Jahr. Ne verò quisquam dubitet, num fortassis non impertinenter hæc adducamus, quum B. Vir fortè non tempus servitutis illius & afflictionis Israeliticæ, sed solùm tempus egressionis & Israelis ab illâ servitute liberationis significare iisdem voluerit, quando, num eò ipsò evocationis Abrahamicæ annò, num verò aliò ea cœperit, non considerato vel significatò, commonefacimus ipsum statim locorum ex utroque fœdere, Veteri & Novo, servitutum istam, exprimentium, simul ab ipsò adductorum, quæ utique nullam facilè mentem in contraria ferri aut lubricitate sinent. Illum computationis terminum facit quoque *Josephus lib. 2. antiq. Judaic. c. 6. p. 28.* inquiens, *Reliquerunt filii Israel Ægyptum mense Xanthico, lunâ quintâdecimâ, anno quadringentesimo trigesimo, postquam Abraham pater noster in Cananaam venit.* Adjicit sua puncta *Chron. Canonis lib. 2. p. 105.* *Calvisius* ab eodem annò ad eundem, si unicum saltim ubique demas, calculum ponit. Hic quoque & necessariò inchoandum censet *Scaliger l. c. p. 45. & 58.* & cum *Pareus* decenniò post initium faciendum conclusisset, quod eò tempore DEUS Abrahamo promissionem de semine suò dederit, eique symbolicam confirmationem annexerit, cæsa nimirum & porrecta hostiarum, quod ante nunquam factum fuerit; responderet ille inficiando assumptum, hoc videlicet, quod promissio illa tum Abrahamo primùm data, neque ante ulla istius mentio facta fuerit. Et probat sufficienter contrarium, videlicet, quod utique promissio illa Abrahamo diu ante, nempe cum ex Ur Chaldæorum vocaretur, facta, hinc autem solùm repetita, utque firmiori eam amplecterentur fide, ad quos pertinebat, certò symbolo confirmata fuerit, sicuti & secunda & tertia quoque instaurationes, illa quidem τῆς περτομῆς, hæc autem ἑὸς institutò;

B

enim-

enimverò hæ accessiones vel [appendices] Ἰπικυρώματα solum erant ipsius ἐπαγγελίας, non autem δεχθή. Et benè addit ib. Si illæ accessiones, τόμια scilicet, ita Græci, vel διχοτομήματα, ut Patres casa illa & porrecta hostiarum vocabant, περαιομήν & holocaustum cum jure jurando dignæ essent, ut ab illarum unâ initium annorum caperetur, prius disceptandum fuerit, præstantiorane sint τὰ τόμια, quam ἡ περαιομήν, ἢ ἡ περαιομήν quam jusjurandum DEI, & nulla tum finis altercandi. Distinguere itaque debuisset Pareus inter promissionem ipsam, & inter appendices vel accessiones, quæ promissioni postea repetitæ vel instauratæ fuerunt additæ. Sed iterum ad eos qui consentiunt B. nostro *Luthero*, quorum ultimum facimus *Alstedium*, qui in *thesa chronol. pag. 29. σύμφρασιν* ita ostendit: à peregrinatione *Abrahami ex Haran numerandi sunt anni peregrinationis & servitutis Exod. 12. & Gal. 3.*

§. VII.

Adeo verò non isthæc nodum solvunt, ut difficiliorem potius reddant, terminosque, unde solutio inchoanda, magis latere & abscondi faciant, addendo novam insuper difficultatem de viginti quinque illis annis, qui juxta calculum *Lutheri* aliorumque à vocatione *Abrahæ ex Ur Chaldæorum ad natiuitatem Isaaci*, unde scriptura inchoat, computationi scripturæ superadduntur quidem, nec tamen cum reliquis in unam collecti summam super scripturæ numerum totidem annis excrescunt. Debebant sanè additi illi 25. constituere annos 455. tot enim faciunt subducti 430. sed solum 430. faciunt, quasi computatio eodem ab anno inchoata esset & eodem tempore, cum tamen 25. ante. Adde, quod nobismet ipsis ita contradicere videamur, cum supra §. 3. dixerimus, *Lutherum* statuere 144. annos servitutis *Ægyptiacæ*, nunc autem eum totidem, quot scripturam, puta 430. numerare asseramus. Quod si, utique non dissentiet, sed consentiet, quod contra nos est. Et quod maximum, atrocem hoc modo beatissimo Viro injuriam facere videmur.

§. VIII.

Ad primum dicimus, difficultatem illam oriri ex dissonantiâ

tiâ calculi, qui inter mortem Josephi & nativitatem Mosis
diversimodè & à computantibus aliter atque aliter ponitur.
Calculus *Scripturae* signat tempus nonaginta, *Lutheri* verò &
qui eum sequuntur, sexaginta quinque annorum monstrat
periodum, uti patet ex chronologiis & computandi ratione.
Atque inde est, quod, quamvis *Lutherus* viginti quinque annis
ante scripturam computationem suam inchoet, & ad eundem
cum ipsâ terminum illum ducat, plures tamen annos non eli-
ciat, quam ipsa; Quot enim annos in fronte adponit, viginti
quinque nimirum, tot sub calcem iterum demit, ab interca-
pedine videlicet illâ dictâ, quæ inter mortem Josephi & nati-
vitatem Mosis fuit, eosque numerante scripturâ, vel potius
Judæis scripturam ita explicantibus, & illam ipsi mentem tri-
buentibus, non numerat, sed reticet,

IX.

Neque vero præter verum dixisse quid videtur, sta-
tuendo non 90. sed 65. solùm annos à morte Josephi ad ortum
usque Mosis. Tot enim annos numerant præstantissimi chro-
nologi. Ita *Philo in tab. supra cit.* dum à nativitate Abrahamæ ad
nativitatem Mosis numerat annos 425. Ubi necesse est ponat
a morte Josephi ad nativit. Mosis annos 65. hi enim cum iis,
quos scriptura à nativitate Abrahamæ ad mortem Josephi expres-
sè, adeoque extra omnem controversiæ & dubitationis aleam
ponit, constituunt numerum illum assignatum. Si vero 90.
posuisse credi debeat, emergent 450. Sequuntur, quem sapiens
Imperator Ferdinandus mirè commendabat, & præter insignem
eruditionem gratia quadam fatali polluisse Erasmus affirmabat,
Melanchton it. Peucerus in compl. chron. Carion. uti quidem luce
meridianâ clarius elucescit *ex lib. 2. pag. 105.* ubi inquit:
65. Jahr nach Josephs Tod wird Moses geboren! & p. præced.
ad marginem: Merck! zwischen Josephs Tod und Moses Ge-
burt sind 65. Jahr. Consentit *Dresserus in isag. histor. p. 150. &*
154. item *Bucholzerus in ind. chronol. pag. 8.* modò, quod horum
numerus annò minor sit. Amplectitur eandem sententiam
Alstedius, Eximius ille chronol. magister, ut eum vocat B. Glaff.
Gramm. sacr. l. 3. tr. 3. p. m. 547. in thes. chronol. multis in locis,

unius saltem jam mentionem facimus, nempe illius, qui p. 30.
 habetur, ubi Josephum dicit mortuum a.M. 2309. Mosen autem
 natum an. 2374. Quæ inter 65. anni, ut & cæcus videt.
 Ὁμῶδοξος quoque est, qui hujus florentissima Academia, dum
 erat, erat Palladium, Pharos, columna, corona, fixus in locò fi-
 deli paxillus, imò eruditio ipsa, B. Gerhardus, uti in laudatione
 funebri excellentissimus eum vocat Dilberrus, & geminis quidem
 in Genesi in locis, nimirum p. 338. & p. 857. Ibi quidem pa-
 tenter, hic vero latenter, dum Mosen 118. annis post mortem
 Jacobi natum asserit, ubi itidem 65. solùm ponendi sunt inter
 mortem Josephi & nativ. Mosis anni. Tot enim si addantur
 53. illis, quos post Jacobum Josephus adhuc vixit, constituunt
 illum numerum. Sin vero 90. quis velit, jam emergerent an-
 ni 143. Plures non addimus, quia res clara est, & hæ utram-
 que paginam facientium Virorum autoritates atque consen-
 sus nobis sunt pro demonstratione, uti quidem merito debent
 in iis, quæ ex scriptura sacra demonstrari non possunt, ut habent
 Scaligeri verba c. l. p. 57.

§. X.

Quod vero *Judei* & qui eos seqq. 90. posuerunt annos,
 id juxta nostri quidem, sed obtusi sensus mensuram ideo fe-
 cisse videntur, ut ne quid detrahere accusentur dictis illis §. 3.
 adductis. Si enim à nativitate Isaaci computatio est inchoan-
 da & ad exitum Israelis deducta, numerum, quem illa dicta,
 signare debet, totidem, nonaginta videlicet anni à morte Jo-
 sephi ad nativitatem Mosis necessariò sunt numerandi, reliqui
 enim articuli, per quos calculus ducitur, clarissimis semper &
 ubique expressi sunt verbis, nullam idpropter vel *ῥῆος Ἰσραὴλ* vel
ἀφαιρέσων Ἰσραὴλ ἐχόμενοι, nisi limpidum, ex quò promanant, quis
 turbare velit fontem, injiciendo sui cerebelli cænum, ut pulchrè
 in explicatione alicujus dicti Biblici contra interpretum quo-
 rundam temeritatem *Philippus*. Noluerunt autem ii homines
 inde, unde B. *Lutherus* computum facere, ne non satis com-
 modè dixisse viderentur, si oraculum istud de subjiciendo &
 adfligendo semine Abrahæ impleri cœpisse dicerent, cum
 nondum esset, sed viginti quinque demum annis post esse
 cœpisset,

coepisset. Quod tamen citra incommodum & absurditatem dici potuisse putat *Lutherus*, si dicatur modò, quod Abrahamus, cum ex Ur Chaldæorum vocaretur, declaratus sit pater istius populi, quod subjiciendum erat & affligendum, & quod ab illò ipsò tempore censendus sit pater, quanquam adhuc sterilis.

§. XI.

Ad secundum respondemus, neque *B. Lutherus* contradicit scripturis, neque nos nobis, neque etiam injuriam facimus beatissimo Viro, sed hæc dextrè explicanda. Nempe *B. Luth.* distinguit servitatem & afflictionem filiorum Israel ab eorundem habitatione & peregrinatione. Eam, servitatem nimirum dicit durasse annos 144. scilicet à morte Josephi (*tum enim surrexit rex novus super Ægyptum, qui ignorabat Joseph, & ille ait ad populum suum, ecce, populus filiorum Israel multus est & fortior nobis, venite, sapienter opprimamus eos &c.* & paulo post: *Præposuit itaque eis magistros operum, ut affligerent eos oneribus Exod. 1. v. 8. & seqq.* Vide qq. pulcherrimè tristissimam istam catastrophem depingentem *Josephum lib. 2. archaeologia cap. 5. p. 24.*) ad liberationem ab ipsà, quæ facta octogesimò Mosis annò juxta *l. supr. cit.* Atqui inter isthæc tot præter propter sunt anni, puta 65. à morte Josephi ad Mosis nativitatem, & 80. ab hac ad educationem per Mosem præstitam. Ita quoque explicat scripturam *Dresserus, Etsi*, inquit, *Moses & hunc secutus Paulus annos 430. numerant, tamen illi non sunt anni commemorationis Ebræorum in Ægypto, sed totius peregrinationis Abrahami & posterorum ejus à migratione ex Haran &c. vid. Isag. hist. millen. tertio p. 157.* Item laudatissimus *Gerhardus c. l. p. 339.* inquit, *Notandum, hosce 400. annos esse referendos non solum ad afflictionem & servitatem, sed etiam ad peregrinationem conjunctè non disjunctè, quia servitus & afflictio post mortem demum Josephi cæpit, distinguendum ergo tempus servitutis à tempore habitationis, cum illud hoc posteriore sit angustius.* Adde quoque *Dn. D. Waltherum in Harm. Bibl. p. m. 98. Friedlieb. in theolog. exeget. V. T. p. 58. f. b. ant. 20. item, Pl. Rev. Amp. & Excell. Dn. D. Christianum Chemnitium SS. Theol. D. P. P. ut & Pastor & Superintendens,*

tendent. hujus loci benè merentissimum, Dn. Præceptor. & Promotor.
 meum nobiliori cultûs genere tractandum quest. super cap. XV.
 Genes. 2. Quando autem scriptura dicit, peregrinum futurum
 semen Abraha in terrâ non suâ, fore item, ut subjiciatur & affliga-
 tur annis quadringentis Gen. 15. v. 13. hisq; σὺμφωρα denuo Exod.
 12. (Usurpabimus alterum solum numerum, & unum perinde atque
 alterum, quia de eo jam conventum) conjungit illa servitutum
 cum habitatione & peregrinatione, communi illô servitutis
 vocabulô significata. Atque ita quidem sentiens tantum ab-
 est, ut Lutherum habeat absentientem, ut potius alios absen-
 tientes confutantem eum audiat. Quod enim illa numerat
 annos, tot & ipse. Quot durasse dicit annis servitutum illam
 præcisè spectatam, & à peregrinatione atque habitatione di-
 stinctam, tot & hic, tot quoque si eadem jungat, & commu-
 ni illô servitutis atque afflictionis vocabulo indicet, uti qui-
 dem ex hætenus dictis satis constare, & hoc ipso quoque ab
 ἀβιλογίας & injuriæ illatæ suspicione nos liberasse putamus.
 Tota g. res conficitur unicâ distinctione, quam videlicet jam-
 dum attulimus, & proinde, ne crambem bis coctam appona-
 mus non repetimus.

§. XII.

Extricavimus ita juxta promissum §. 2. tempus duratio-
 nis servitutis Ægyptiacæ, cujus in exstructione templi nostri
 mentio injicitur; jam quônam ea cœperit anno mundi, ut
 paucis quoque investigemus & subnectamus, restat. Dicimus
 autem brevissimè, traxisse eam initium a. M. 2023. Quod qui-
 dem beneficiô *chronologorum & arithmetorum* per tres, eosque
 indubios quasi & ἀφωρισμένως ostendi potest articulos.

§. XIII.

Primus numerat annos à C. M. ad diluvium nimirum
 1656. quos ex cap. V. Gen. libro illo generationum Adæ, uti in-
 scribitur, & cap. 7. v. 6. etiam qui ære nondum lavatur, nullô fe-
 rè negotiô eruere potis est, si attendat modô, calculum po-
 nendum esse ad istum Patriarcharum annum, quô liberos genera-
 re cœpisse narrantur, quod B. Salomon Gesnerus disput. V. Biblicâ de
 viciis Patriarcharum ante diluvium quest. 3. §. 18. ex Josephô
 præcipit,

præcipit, & quod ex eodem addit *Alstedius c. l. p. 19.* istos annos pro completis esse habendos, h. fortassis m.

Adam	} anno ætatis	} genuit	Seth	} ergo A.M.	130
Seth			105		
Enos			90		
Cainan			70		
Mabalael			65		
Jared			162		
Enoch			65		
Mathusal.			187		
Lamech	182	Noe	1056		
Noe	500	Sem	1556		

Hoc anno M. 1556. Noachus δ'ευρεσθαι ὁ Ἀδάμ, ut *Theodoretus* ipsum depellit, erat 500. annorum, ut patet, post centum autem annos inundaverunt aqua diluvii super terram, juxta *cit. cap. 7. Gen.* totidem itaque si adduntur annis mundi, (coincidere enim duntantur anni mundi & anni ætatis Noæ) hababimus numerum adsignatum, nempe anno 1656. Placent hæc *Philoni. B. Luth. Melancht. & Peucero in compl. chron. Car. p. 78. Dressero l. c. p. 45. Buchholzero c. l. p. 2. Cluvero. Gerhardo c. l. p. 199. Reinholdo in can. Prutenicis l. c. Mathematicis Viennensibus c. l. Alstedio l. c. p. 13. & innumeris aliis.* Quod autem *Josephus l. 1. antiq. Jud. c. 4. p. 4. & 5.* integros mille annos plures numerat, in eo traditione suorum deliquit, deceptus & in errorem inductus est, uti de ipso, quando errat, *Franckenbergerus part. 1. instit. antiq. & hist. p. 20.* loquitur. Nos igitur non moratur, sicuti nec *LXX. Interpretes*, qui annos numerant 2362. Rectè enim istum calculum mendosum pronunciat *Alstedius c. l. p. 19.* errore orto ex malâ numerorum collatione in *Græcâ versione cap. 5. & 11. Gen.* ut putat *Dresserus l. c. p. 46.* vel ut citante *B. Gesnero cit. l. q. 2. S. 9.* existimat. *lib. XV. de civ. DEI c. 13. Augustinus, ex incuria librariorum, aut perfidiâ Judeorum,* quod tamen aliis non videtur credibile, ob rationes non rejiculas, quas, ut assolet, optime congescit, qui nunc in indulgentia cœli, *Dn. D. Sal. Glassius Philol. Sacr. lib. 1. tract. 1. de textus Hebraici in V. T. puritate, p. 1. seqq.* ubi facta recta

ista. Add. *Dn. D. Waltherus in harm. Bibl. libell. prior. p. m. ...*
 Neque ea ipsa quoque mens *D. Augustini* fuisse videtur, cum
cit. laud. Glassio cit. loc. p. 18. locò adducto Judæorum malitiam
 atque perversitatem tantum non potuisse probet, propter codices
 tam multos & tam longè lateque dispersos, eumque qui istud cre-
 dere velit, imprudentiæ arguat; Verba ejus citantur hæc: *Ab-*
sit ut prudens aliquis Judæos cujuslibet perversitatis atque malitia,
tantum potuisse credat in codicibus, tam multis, & tam longè
lateque dispersis. In quæ *Ludovicus Vives: Hoc responderi potest*
bis, qui falsatos corruptosque ab Hebræis V.T. codices objiciunt. Non
 videtur à vero absentire *B. Glassius l. c. p. 50.* inquiens: *Ego sentio,*
Interpretes istos certum annorum mundi usque ad sua tempora nume-
rum ex traditione quadam sibi proposuisse, quem cum textui He-
bræo minus conformem esse viderent, numeros annorum vite Pa-
triarcharum in versione suâ variè mutarunt &c. Quicquid sit, nos
 Hebraicam malumus sequi veritatem, non dememores ejus,
 quod *Augustinus* jubet, inquiens: *Rerum gestarum fides ab eâ linguâ*
petenda est, ex quâ interpretatum est, quod habemus. Et quod
Cassiodorus lib. 1. instit. cap. 15. Decet ut unde ad nos venit *salutaris*
translatio, inde iterum redeat decora correctio. Atque hæc de
 primò articulo, quem *Varro*, ut hoc obiter adjiciamus, *tempus*
ἀδηλον vel incertum nominat.

§. XIV.

Secundus signat annos à diluvio ad nativitatem Abrahæ,
 videlicet 292. Atque hi ex *Gen. XI. v. 10. & seqq.* facillimè pariter
 & lucidissimè elici possunt, notatò saltim *juxta Alstedium l. c.*
 hòc, quod regula ex *Josepho* supra adducta non amplius (addimus
 nos: secundum omnem sui partem) teneat, & proinde compu-
 tatio juxta ipsius tenorem non possit institui, *sed anni quandoque*
pro currentibus, quandoque pro completis sint habendi, h. m.

<i>Sem</i>	} <i>ætatibus</i> <i>anno</i>	} <i>genuit</i>	<i>Arphaxad</i>	} <i>ergò post</i> <i>diluvium</i> <i>annò</i>	<i>2</i>	
<i>Arphaxad</i>			<i>35</i>		<i>Sale</i>	<i>37</i>
<i>Sale</i>			<i>30</i>		<i>Heber</i>	<i>67</i>
<i>Heber</i>			<i>34</i>		<i>Phaleg</i>	<i>101</i>
<i>Phaleg</i>			<i>30</i>		<i>Ren</i>	<i>131</i>
<i>Ren</i>			<i>32</i>		<i>Sarug</i>	<i>163</i>
<i>Sarug</i>			<i>30</i>		<i>Nachor</i>	<i>193</i>
<i>Nachor</i>			<i>29</i>		<i>Thare</i>	<i>222</i>
<i>Thare</i>			<i>70</i>		<i>Abram</i>	<i>292</i>

Ita

Ita quoque præter eos quos supra citavimus, sentit *Josephus*, *l. b. 1. antiq. c. 7. p. 7. natus est*, inquit, *Abraham post diluvium, anno secundo supra ducentesimo & nonagesimo. LXX* verò iterum dissentiunt, annos numerando 1172. sed meritò ipsos deserimus, quia cum Ebraicâ non conveniunt veritate, ad quam *in V. T. orta diversitate recurrendum nobis præcipit Hieronymus ep. 135. ad Suniam & Eretellam*, scilicet ut aliorum fidem de eâ examinemus, autore eodem in epistolâ ad Lucinium. Nolumus quoque audire *Hebræos*, qui, dum in librò *Seder olam* à diluviò ad divisionem lingvarum 340. numerant annos, quæ tamen teste *B. Gerbardol. c. p. m. 267. 122.* adhuc annis ante Abrahami ortum facta est, similiter abludunt. Sed hæc de secundo quoque articulò.

§. XV.

Tertius tandem ostendit annos, qui à nativitate Abrahamæ ad illiusdem ex Ur Chaldæorum vocationem, unde videlicet initium servitutis Ægyptiacæ faciendum, se circumegerunt. Sunt autem septuaginta quinque, uti quidem non potest non manifestum esse illi, qui accuratiori pupillâ inspicit *v. 3. cap. 12. Gen.*

§. XVI.

Atque hi tres articuli constituunt illud dictorum annorum curriculum, nimirum 2033. subductis jam primò annis servitutis, *np. 430. & deinde 480.* (qui plures numerant, eos sollicitius non putamus refellendos, cum tutissimè sequi possimus, quæ Spiritus S. definivit,) illis, qui ab illâ servitute ad initium fabricæ templi adhuc præterlapsi sunt, emergunt anni 2933.

§. XVII.

Ex hisce cuivis cognoscere datur, cui ex superius §. 2. positis, assurgendum sit sententiæ, cui itidem abludendum, & quid de aliarum quoque, qui forte in manus venire possunt, sit sentiendum Patronis. Nimirum utique amplectenda & in veritatis arcem ponenda est ea, quæ primò loco posita & hætenus per articulos suos ducta est tam liquidè.

cum sudum est solis quàm radii esse solent.

Cum enim *scripturam sacram habeat ὀρνυόν, Virosg, doctissimos arietes, quis eam agnus non sequatur?* ut pulcherrimis *D. Augustini* verbis utamur.

C

§. XVIII.

§. XVIII.

Quod itaq; *Josephum* attinet, ipsi utiq; iterum accidit, quod supra ex *Franckenbergero* diximus, quod scilicet *traditione aliquâ suorum in errorem inductus sit & deliquerit*, atq; iccirco hâc vice non injuriâ est relinquendus. Si enim *Ἡ σωτηρία τῆς ἀληθείας καὶ τὰ οἰκεία ἀναρῶν δὲ*, ut auro contra cara habent *Aristotelis* verba *lib. 1. eth. Nic. c. 6*: hoc est, oportet veritati ita esse addictos, ut pro illâ vel nostra ipsorum decreta evertere non dubitemus, quid aliorum servemus & sectemur placita, licet & regiô & hâc sublimiori adhuc ii sint orti loco, ut quidem *Josephus* fuisse fertur? Et hoc ipso quoq; quod & quantum à verò aberret, & parili abinde modò ad sensu destituendus sit *Pareus*, ante oculos eminet. Si joculari, ut *aliger Scaliger* vocat, computationem ipsius ipse quis inspicere velit, amandamus eum ad dictum *Scaligerum*, cujus in *cit. elench.* & diligentissimè notata & sufficientissimè confutata deprehendet singula, ut proinde non opus sit huic ea inferere. Hoc solùm, idque ut promissioni supra in *thesi à primâ proximâ factæ* stemus, adjicimus, adducere inter auctores alios annos incompletos & habere tamen pro completis, alios autem eos negligere, quod quidem non oscitanter meditandum præcipit in *præf. thes. chron. observ. 11. Alstedius*. Atque inde est, quod nonnunquam computationes spatîo aliquò discrepant, se invicem excrescunt, aut etiam infrâ sunt. Verùm, quia in *hiscè parantur est chronologis præsidium*, quò *inextricabilia omnia expedire & Gordium secare nodum se posse gloriatur Bucholz. l. c. p. 39.* eò propter exiguum ejuscemodi dissensum non statim, dejectere & quasi errore aliquò seductos rejicere illos decebit.

§. XIX.

Atq; hæc de tempore & anno mundi, quò *Salomon* exorsus est fabricam templi, quibus subnectuntur in textu quoq; mensis & dies, quod factum videlicet fuerit initium die secundo mensis secundi, qui dictus erat *יָרֵךְ* vel *יָרֵךְ Sif. vel Ijar.*

§. XX.

Tempus hoc *Calvisius* in *Isagog. chronolog. c. 37. p. 155. & 248.* rejicit in 6. diem nostri *Mal. Juliani*. Eum seqq. *Scaliger, Helveticus, it. Paulus Crellius* in *Promptua. Bibl. in συνόψεωσιν p. 544.*
Alstedius

Alstedius verò l. c. p. 48. in 12. nostri Aprilis. Sed notandum, quod illi primum Judæorum mensem *Nisan* sive *Abib*, uti vulgo statuitur, conferant cum nostrò Aprili, non quidem præcisè coincidente, *Ijar* verò vel secundum cum nostro Majò, uti quod spectat *Calvisium*, patet ex illius l. c. c. 14. p. 49. & quod reliquos, ex adfensu eorum. Vid. ita quoque menses conferre Doctissimus *Seldenus* in dissert. de Calend. Veteris eccles. s. Reipubl. Judaic. c. 6. p. 25 seq. Hic autem nempe *Alstedius* primum Judæorum mensem refert ad nostrum Martium, & retrofiorem quidem paulò ipsius partem, ita ut primus *Nisan* dies respondeat duodecimo nostri Martii, porrò

20. *Nisan*. diei 31. nostri Martii
 21. N. ----- Kal. --- Aprilis
 30. N. vel ult. -- 10. -----
 1. *Ijar* ----- 11. -----
 2. ----- 12. -----

Ita quoq; sentit ipse, & Judæos quoq; recentes quosdam facere testatur in *præf. Calendarii historici* p. 23. *Eberus*, & quod collationem mensium spectat, citatur à *Crellio* in hanc sententiam, etiam *Schindlerus* in *lex. pentagl. col. 532.* Add. *Buxtorff. in lex. p. 185.* Quoscunq; quis sequi velit, in arbitriò habet positum; Nos ex his & prius allatis tandem hoc ponimus:

Templum Hierosolymitanum inchoatum est anno M. 2933. regiminis Salomonis 4. & quod obiter ex collatione antecedentium addimus (infra plenius de eo agatur) ætatis 21. die secundo mensis Hebræorum secundi, nostri vel Aprilis 12. vel Maij 6. adeoq; tempore verno, trigoni aërei Π ρ ρ ut vult in speculo mundi Alstedius.

§. XXI.

Annus hic, quod *Π ρ ρ* loco addimus, erat annus æra Judaicæ 2740. completus vel 41. iniens. Æra Chaldaeorum vel Babylonis 1216. ante æram Romanam 264. tot enim annis post illa inchoat, si rectius quidem à *Remo* & *Romulo*, quàm *Roma*, *Itali* filia, initium illius fit, ut volunt auctores. Ante ær. Julianam a. 1002. ante Christum natum 1015 nostrum v. hoc tempus, 2672. Atque hæc quidem ex mente *Alstedii*, à quò si quis secessum facere, subq; alius defendere velit vexillò, aliter statuat.

C 2

neccesse

necesse est, mirus enim autorum est dissensus, & talis quidem, qualem neque *Marrucini*, nedum liberalis ingenii credidissent homines. Ita ut pugnam circa adductas æras taceamus, quia ea ex iis, quæ in omnium ferè sunt manibus, conspici potest, videmus contingere sciscitanti tempus inter fabricam templi & nativitatem Christi. Si *Judeorum* vestigiis insistendum, annos numeremus oportet 657. Teste enim *Dressero millen 3. isag. hist. p. 290.* juxta illos Christus natus est A. M. 3759. templum verò inchoatum 3102. atqui inter ea 657. anni. Juxta *Eusebium* essent anni 2266. Christum enim natum autumat a. M. 5199. Ex mente *B. Lutheri*, quocum faciunt *Dresserus l. c. p. 289. & Bucholzerus c. l. p. 135.* aliique, sunt 1037. hi enira Christum natum dicunt A. M. 3970. Juxta *Philippum, Phœnicem* illum *Germaniæ*, uti *Alstedio c. l. p. 318.* audit, qui que eum sequuntur, *Mathematicos Viennenses & Canones Prutenicos*, essent 1030. Christum enim natum ponunt a. M. 3963. quibus subtractis 2933. spatiò quorum elapsò juxta ipsos etiam templum exstructum, remanebunt dicti. Plura non adducimus, præter hoc unicum: per annos, ubi ubi etiam mentionem eorum fecimus, intelligendos esse solares, utpote usitatissimos & communissimos, quemadmodum in talibus apud alios quoque fieri deprehendimus.

cæterùm

Ut B. L. in §. V. lin. 25. pro quadraginta quinquaginta legere velit, rogamus.

Tugend wird wohl ange leget/ wenn man trachtet nach der Tugend/
 Täglich seine Sinnen träget dem nach/ was recht ist behäglich /
 Bindet wie Er/ werther/ thut das zusammen/ welchem windet
 Schöne Zierd zum Ehren-Zut Pallas / welchem Lust- Gethöne
 Machen der Euterpen Flöten/ drob die Himmel selbstn lachen.
 Solchen kan die Zeit nicht tödten/ Preiß muß seinem Nahmen folgen.
 Jeglich in dem Alter -Thum muß ihm alles seyn ergötzlich/
 Jugendfolget Nuß und Ruhm/ wenn sie liebet nur die Tugend

Mit diesen höchstabgeeilten versichert seinen Herrn
 Stubengesellen der schönen Früchte seines
 fürnehmens

M. Ludewig.

FINIS.

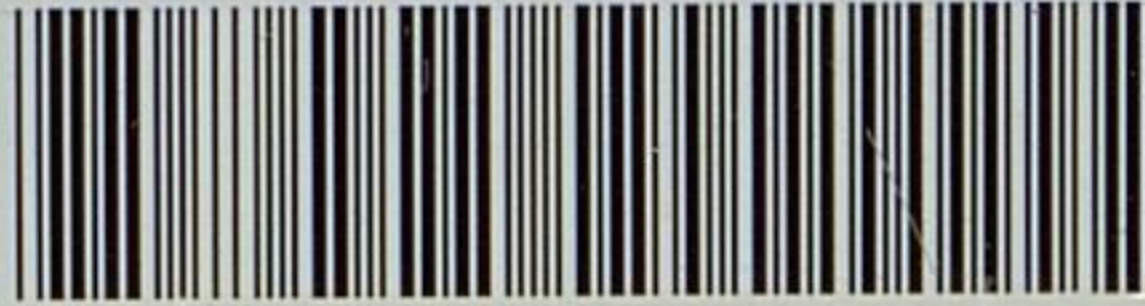

153 0414

ULB Halle

3

003 484 998

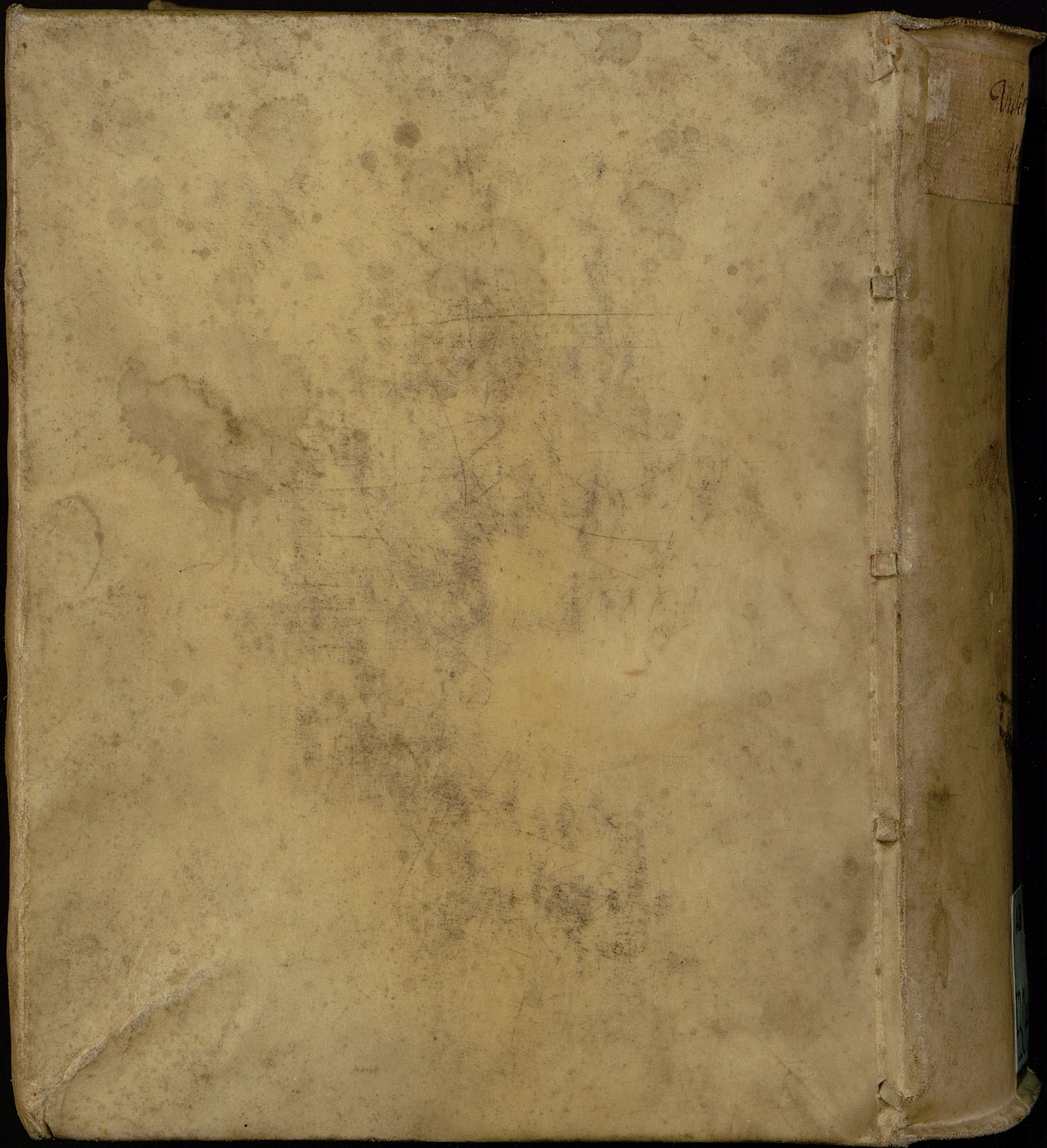

5b

AB 153044

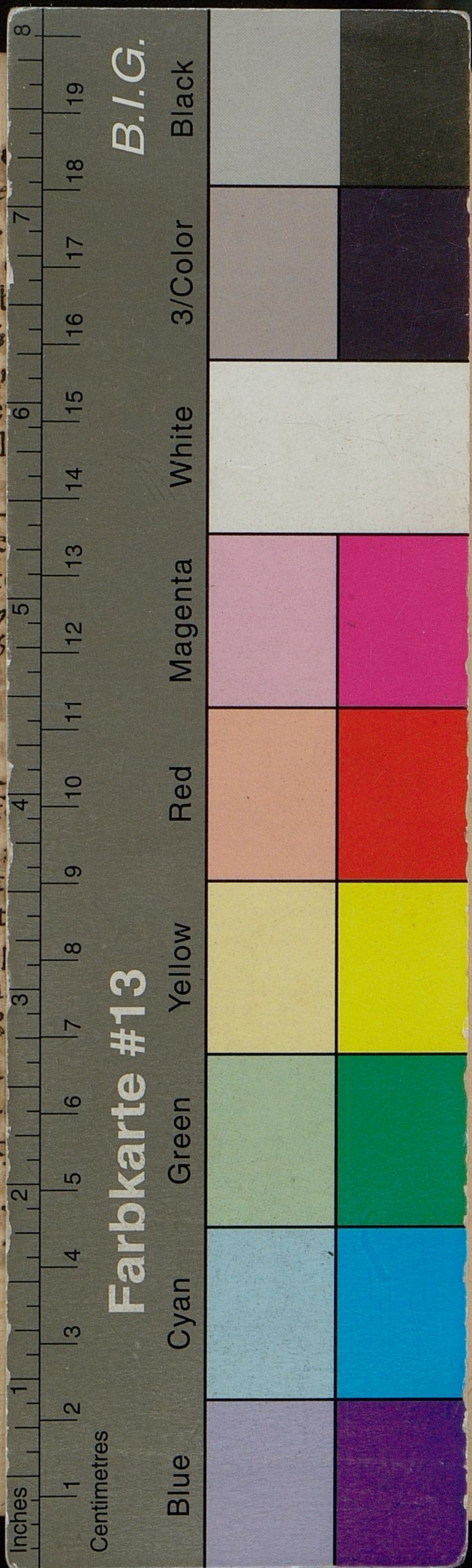
VD 17

Viel
M

25.

I. N. S. S. T. A.

DE

TEMPLO
SALOMONÆO,
QUANDO, UBI, A QUO, EX
QUIBUS ET QUOMODO EX-
STRUCTUM FUERIT,
DISPUTATIO PRIMA
EXHIBES QUANDO,

Quam
Amplissimæ Sepectatissimæque FACULTATIS PHILO-
SOPHICAE JENENSIS PERMISSU,
Publicæ placidæq; Eruditorum iſtæ ad submittit
PRÆSES

M. MICHAEL CHRISTIA-
NVS LVDOVICI

Tröbnic.

RESPONDENTE

JEREMIA BINDERO VINARIENS',

ad diem Januarii,

M DC LIX.

H. L. Q. S.

Typis SAMUELIS KREBSII.

